

روندها تغییرات منظم داده‌ها یا پدیده‌ها در خلال زمان می‌باشند، درحالی‌که رویدادها بر خلاف روندها وقایعی هستند که باعث قطع پیوستگی تاریخی می‌شوند و گسستگی تاریخی را بیان می‌کنند. به عنوان مثال تصمیم‌گیری بر مبنای اینکه آموزش‌های جامعه پزشکی پاسخگوتر، ملموس‌تر، کارکردی و به‌روزتر شوند در نتیجه‌ی روندهایی نظیر افزایش آگاهی عمومی جامعه، تغییر نیاز آن و دسترسی به منابع اطلاعاتی و پیشرفت فناوری‌های نوین در عرصه پزشکی شکل گرفته است. طیف نگرش کلان به خرد برای تحلیل ابروندها، زیرروندها، اثرات آن‌ها بر آموزش پزشکی و نیروی انسانی و تحلیل نیازهای دیده نشده در شکل نشان داده شده است.

یکی از اولین اهدافی که در بسته آینده نگاری و مرجعیت علمی در آموزش پزشکی به آن اشاره شده "تحلیل روندها و ابروندهای حاکم بر آموزش علوم پزشکی" است. در این مستند سعی گردیده نگاهی دقیق‌تر به ابعاد مختلف این هدف داشته باشیم.

اهمیت توجه به روندها در بخش آموزش پزشکی

بخش آموزش علوم پزشکی به سبب حرکت در گستره‌ی وسیع شکل‌گیری مسایل مرتبط با سلامت جامعه، نسبت به سایر محیط‌های آموزشی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در این حوزه متأثر از محیط پیچیده و در حال تغییر، اهمیت ویژه‌ای دارد. در این مسیر یکی از چالش‌های برنامه‌ریزی به ویژه در سطح کلان، وجود ابهامات و تغییرات سریع در حوزه‌های مختلف است که با شناخت درست و تحلیل منطقی رویدادها و روندها می‌توان برنامه‌ریزی‌های بهتری برای آینده ارائه داد.

مفهوم روند و ابر روند چیست؟

در نظر گرفتن تمامی عوامل اثرگذار بر حوزه آموزش علوم پزشکی، اعم از عوامل داخل حوزه و عواملی که از خارج بر آن تاثیر می‌گذارند، در رسیدن به برنامه‌ای واضح‌تر، واقعی‌تر و هوشمندانه‌تر کلیدی می‌باشد. دستیابی به چنین فرایندی و نتیجه‌ای نیازمند تفکر با رویکرد سیستمی است. تفکر سیستمی، فرآیند شناخت مبتنی بر تحلیل در جهت دستیابی به درک جامع یک موضوع در محیط پیرامون خویش است. این نوع تفکر درصدد فهم کل (سیستم) و اجزای آن، روابط بین اجزاء و کل و روابط بین کل با محیط آن (فراسیستم) است. یکی از گام‌های رسیدن به تفکر سیستمی، توجه به ابروندهای حوزه‌های مختلف است. در صورتی که بخواهیم روندها و ابروندها را شناسایی کنیم بایستی دید متمرکز و به اصطلاح لوله‌تفنگی را در بخش آموزش پزشکی کنار گذاشته و ابتدا سیستم را به طور همه‌جانبه بررسی کنیم.

نگرش کلان به ریز تحلیل ابرروندی

برخی روندها از لحاظ ماهیت، به گونه‌ای جامعه را تغییر می‌دهند که اثرات آنها نه در سال‌ها، بلکه چندین دهه و در غالب عرصه‌ها پابرجا می‌ماند که آن‌ها را ابر روند می‌گوییم. ابروندها بر تمامی حوزه‌ها اثرگذار بوده و فرصت‌ها و تهدیدات ویژه‌ی خود را به همراه دارند. این رو، توجه به ابروندها در هر فعالیت آینده‌پژوهی و تدوین سیاست‌های کلان بلندمدت اجباری می‌باشد.

اهمیت فهم تاثیر روندها بر آینده آموزش علوم پزشکی

درک مناسب تاثیر ابر روندها و روندها بر حوزه آینده علوم پزشکی کشور موجب می شود آمادگی مناسب تری در این حوزه در جهت مواجهه مناسب با شرایط پیچیده آینده ایجاد گردد. جدول زیر مثال ساده ای از برخی تاثیرات روند سالمندی بر این حوزه را نشان می دهد.

تاثیرات روند سالمندی بر حوزه آموزش علوم پزشکی

روند آینده	نتایج احتمالی	پاسخ مناسب آموزش پزشکی از طریق
مسن شدن جمعیت	<ul style="list-style-type: none"> افزایش بیماری های مزمن (شیوع و پیچیدگی) و ناتوانی ها تغییر تمرکز از مداخلات مداخلات حاد به سمت مراقبت های مزمن و پیشگیرانه مراقبت های مبتنی بر همکاری تیمی افزایش در هزینه های مراقبت سلامت کاهش نیروی کار افزایش سطح آگاهی بیماران و افزایش انتظارات آنها 	<ul style="list-style-type: none"> توسعه برنامه های مراقبت سلامت در حال حاضر جدایت کمتری دارند نظیر فیلد مراقبت های اولیه، مراقبت سالمندان، سلامت روان و ... توسعه پزشکی که بتواند بخشی از یک تیم سلامت ایفای نقش می کنند. توسعه پزشکی که توانمندی های کار کردن بصورت مشارکتی با بیماران را در مدیریت بیماری های مزمن و خودمراقبتی داشته باشند.

نتیجه گیری

یکی از کلیدهای اصلی موفقیت در تصمیم گیری و سیاست گذاری در حوزه آموزش پزشکی شناخت صحیح و نظام مند بستری است که آستان تغییرات و شگفتی است. شناسایی ابر روندها و روندهای آموزش پزشکی روزنه هایی از بینش و دانایی را نسبت به این محیط پرتلاطم باز می کند و مسیر حرکت به سمت آینده مطلوب مرجعیت علمی آموزش پزشکی ایران عزیز را هموار می سازد.

ابروندها را می توان تغییرات بنیادین کلی در سطح جوامع، فناوری ها، عرصه های اقتصاد و شرایط سیاسی تعریف کرد که از ۴ ویژگی اصلی پیروی می کنند:

۱. چارچوب زمانی (تداوم توان پیش بینی حداقل ۲۵ ساله): توسعه ابر روندها آهسته است ولی در زمانی که به تبلور می رسند اثر آنها حداقل تا ۲۵ سال پابرجا می ماند.
۲. اثر گذاری چشمگیر بر حیات انسان: ابر روندها بر گستره های گوناگون و متنوعی از حیات انسان اثر می گذارند.
۳. دامنه و گستردگی (اثر بر کل سطوح جامعه)
۴. جهان شمولی (اثر گذاری بر تمام مناطق جهان به صورت تقریبی): ابر روندها، خوی و منش جهانی دارند و منحصر به جغرافیا و کشور نیستند هر چند که ممکن است اثر آنها در یک جغرافیای ویژه، چشمگیر تر باشد.

روندها و ابر روندهای برجسته سالهای اخیر

تقسیم بندی های مختلفی برای فهم بهتر انواع روندها وجود دارد. در یک دسته بندی عمومی، می توان روندها را به شکل روندهای سیاسی، فناوری، زیست محیطی، اقتصادی، سیاسی و ارزشی (STEEP-V) تقسیم بندی نمود. چند مورد از ابر روندهای جهانی، ابر روندهای موثر در آموزش عالی و روندهای اخیر موثر بر آموزش علوم پزشکی در ایران در شکل نشان داده شده اند.

ابر روندهای عمومی جهانی	ابر روندهای موثر بر آموزش عالی	روندهای اخیر آموزش علوم پزشکی کشور
☐ تغییرات دموگرافیک (رشد جمعیت جهانی، پیر شدن جمعیت، افزایش جریانهای مهاجرتی و ...)	☐ جهانی شدن و بین المللی شدن	☐ رشد تعداد دانشگاهها و دوره های آموزش دستیار تخصصی و فوق تخصصی بالینی کشور
☐ فناوری های همگرا	☐ عمومی شدن دانشگاه ها	☐ تدوین برنامه های آموزشی تخصصی و فوق تخصصی
☐ رسیدن فردگرایی به یک مرحله جدید	☐ فناوری اطلاعات و ارتباطات	☐ روندها رو به رشد تعداد پذیرفته شدگان در آزمونهای پذیرش دستیاری تخصصی و فوق تخصصی بالینی کشور
☐ تغییر در نقش های جنسیتی	☐ توسعه نامتناسب حرفه های دانشگاهی	☐ افزایش تعداد دانشجویان تحصیلات تکمیلی
☐ فرهنگ دیجیتال		☐ رشد تعداد پزشکان و نیروی انسانی متخصص و فوق تخصصی بالینی کشور
☐ تغییر الگو و اثرات زیست محیطی		☐ رشد تعداد اعضای هیئت علمی دانشگاههای علوم پزشکی کشور
		☐ رشد مراکز تحقیقاتی دانشگاههای علوم پزشکی کشور

برخی ابر روندهای عمومی، ابر روندهای آموزش و روندهای آموزش پزشکی در ایران

ابروندها

روندها

زیر روندها

